

# Pokorny Attila

## Természetre hangolva

Pokorny Attila szobrászata a természethez való viszonyunkról szól, az emberi tudat visszhangjairól a természet állandóságában, arról, ahogyan dolgokra emlékezünk. Munkái rugalmasak, alkalmazkodók, élő folyamat részei. Úgy tűnik, végtelenek. Nincs kezdetük és nincs végük, részei a természet életciklusainak. Őt az élet mulandósága érdekli, az, hogy minden csak átmeneti, az életfolyamat örökké változó része. Kijelenti, hogy az életnek van helye a művészetben – és fordítva. Műveiben folyamatos feszültség van. Természet és kultúra között élesen és bőségesen csere itt. Pokorny eszünkbe juttatja, hogy a fizika a legradikálisabb művészetforma, hiszen láthatatlanul változik, állandóan átalakul, láthatatlan, mégis megnyilvánuló energiákból álló folyamat.

JKG: Attila, örülök, hogy láthatlak. Az évek során sokféle médiumot használtál: követ, fát, bronzot, agyagot, sőt még téglát és homokot is. Régebben műemlékek restaurálásával foglalkoztál, és ez bizonyos mértékben most is része az életednek, közben pedig vitatott, mulandó environmenteket alkotsz. Ez nagyon ellentmondásos! Hogyan jutottál ide?

PA: Amikor ezeken az óriási bronz műemlékeken vagy saját kőszobraimon dolgoztam, rájöttem, hogy tiszteletben kell tartani a felhasznált anyagok korlátait. Ezzel szemben kinn, a természetben a lehetőségek határtalanok, arra megyek, amerre a környezet vezet. Ugyanakkor végtelen sok változat áll rendelkezésemre. Az ilyen alkotómunkának ez a szépsége. A természetben tett gesztusaim tulajdonképpen apró érintések. Ezek helyspecifikus munkák, azaz tájspecifikus intervenciók, mindig arra törekszem, hogy az adott helybe hogyan tudok integrálódni, szinte kamuflázs-ként, tehát azonos frekvencián rezonálni, együtt létezni a tájjal, és az abban talált elemekkel, jelenségekkel, akár a széllel, vagy akár az esővel.

JKG: Egyik fontos műemlék, amelyen dolgoztál, Az aradi vértanúk, Zala György (1858–1937), híres 19. századi magyar szobrász műve. A vértanúk szobrait restauráló csoport tagja voltál. Érzékeltette ez veled az állandóság átmenetiségét? A természet határain belül dolgozunk, és itt Richard Longra gondolok, aki, miután befejezett egy munkát, a felhasznált követ visszavitte, befejezett installációit lebontotta, hogy visszatérhessenek a természetbe: ennél mulandóbb gesztust nehéz elképzelni.

PA: Amikor először találkoztam Richard Long munkáival, meghílettek. Művészete mély, monumentális, és letisztult. Valóban nagy hatással volt rám, amikor elkezdtem természetművészetrel foglalkozni, és elmondhatom, hogy a mulandóság ugyanúgy életre kel, mint amikor időállóbb anyagokat használok...

JKG: Mesélnél nekem a varrott faladról, amely egy régi téglafalra készült és egy helyspecifikus munka volt? Ebben újra felhasználasz egy elhagyott teret, életre kelted, emberivé teszed. A metafora és a folyamat gyógyításról szól.

PA: Családunkban a varrás, anyám és nagyanyám által egyfajta életmód volt. Édesanyám kreatív művészként volt. Nagyon jól varrt, született ruhatervező, de soha nem részesült művészeti képzésben. Talán azért lettem művész, mert ő ilyen alkotó szellemben nevelt. Ez az én falvarratom egyfajta gyermekkori emlékem. Biológus apámmal pedig, aki azt szerette volna, hogy kapcsolódjak a természethez, gyakran barangoltam az erdőkben, így ez a varrott téglafal, varrás és természet is egyben. Más hasonló munkáimban a varratok a földben, a sziklákban, a falak mentén növekvő fáknak jelentek meg. A varrott falak, avagy a falvarratok helyspecifikus alkotások, melyek a pécsi Zsolnay-gyár hátsó falán készültek. Tégla-fal az összedőlés küszöbén... Égetett agyagként kezdte, de eljutott arra a pontra, amikor lebontásra ítélték. Az volt a célom, hogy összeféreljem, vagy összevarrjam azt az öreg falat, ahogy az elhasznált, szétmálló ruhákat szokás. Ezzel a gesztussal bizonyos módon gyógygítom az épületet, miközben műtárggyá alakítom, tulajdonképpen ezt teszem, amikor a Zsolnay-gyárnak ezt az épületrészét művészeti térére alakítom.

JKG: Hasonló, keresztöltésszerű struktúrák vannak egy erdélyi vízi munkádon (Vízvarrás, 2007). Ezt a víz és a szárazföld határán készítetted... ez is a gyógyítás metaforája. Miért gyógyítás?

PA: Számomra a gyógyítás annyi, mint helyrehozni, megjavítani, új életre kelteni. A Vízvarrás című munkám esetében két, egymástól különálló elemet (vizet és szárazföldet) használtam – mindkettőben ott van az élet. A varratok a felszínen és a víz alatt is húzódnak. Filozófiám a dolgok összekapcsolása és lezárása: ha valami darabokra esik, összeillesztem, és ez egyfajta gyógyító gesztus. Ezt a gondolatmenetet ugyanabban az évben, 2007-ben Szicíliában folytattam, domború formákat készítettem a homokpartba.

JKG: Fejlődést látok abban, ahogyan a természetben dolgozol. A munkáid egyre humanizáltabbak. Ezt látom a csehországi Fa infúzióban (2009) és a Cesky Krumlov-i Hídon is (2009). Andy Goldsworthy boltíveire (Walking Arches) emlékeztet tenger és szárazföld határán. Cesky Krumlov-i munkád önméltó faalakzatai ugyanazt az életszerűséget és mozgást sugallják.

PA: Cesky Krumlovban a püspökségi parkban kivágtak egy haldokló fát. Összeépítettem és az ágait köztes elemként a felvágott szeletek közé illesztettem, hogy visszaadjam, úgymond a halott fa energiáját. Új kapcsolatot építettem a szétvágott darabok között. A Híd, kidőlt fa akár egy szobor, amely mintha apró lábakon járna, mint egy százlábú, vagy egyéb apró állat, vagy akár támasz, amely magasba emeli, s ugyanakkor összeköti a földdel is.

JKG: Úgy látom, itt, Erdélyben az emberek jobban érzékelik a történelem folyamatát, mint Nyugaton, és ennek oka az enyészet mindenfelé jelenlévő bizonyítékai: a lemorzsolódó épületek, a visszakövetelt és újjáalakult elveszett várak és tájak. Nyugaton a történelemnek mint állandó, véget nem érő folyamatnak az érzékelése megszűnt, bizonyítékait eltakarították, vagy eltűntek.

PA: A népi hímzés, varrásmód fontosságát akarom jelezni, hiszen ez ezeréves vagy még régebbi magyar népművészeti hagyomány. Fontos dolog a ruhákat megvarrni, a múltban minden nő naponta varrt... A székelyeknél ez mindennapos volt: életforma. Én megpróbálom ezt a mikrokozmoszt nagyobb léptékben a tájban alkalmazni.

JKG: Bódvaszilason (2011) land-art munkát, egy kültéri kőszönyeget készítettél, amelyet később helyspecifikus intervencióként beltérben, az újjáépített magtárban állítottak ki.

PA: Ez érdekes volt számomra, mert amit kint a földre építettem, azt bel-térbe ugyanúgy installáltam. Bel-tér és kül-tér – az otthon és a táj közötti állandó kapcsolatra reflektálok. A járőfelület a föld, a kövek, a gyepp mint szőnyeg, amely végtelenül terül el alattunk, bármerre megyünk.

JKG: Darmstadtban, a Forest Art Symposiumon (2012) az öreg erdő – még az ifjú Goethe írt verset benne – olyan színpadszerű helyszín, amelyre szeretész hímezni. A fák közé font ágak összekötik az egészet egy emberi gesztus által.

PA: A fák közötti érintés érzését akartam szemléltetni. Előbb 1-2 méteres ágakat helyeztem a talajra, majd beborítottam mohával, és ez folytatódott felfelé egyre ritkítva. A szimpóziium témája Romantika és Realitás volt. A romantikus érzékenységet fércelés és varrás által akartam közvetíteni (tehát az érintést) két fa között. Egy másik installáció két méter magasságig fadarabokat tartalmazott. A faszéleteket úgy építettem be két fa közé, mint egy pulóver szövetének a formáját. Harmadik munkaként kiegészítettem egy öreg, halott fatörzs repedéseit és odvait apró fadarabokkal. Ezeknek a mintái egyszerre voltak hasonlóak és változatosak. Olyan volt, mint ágakkal rajzolni... Tulajdonképpen az érintés az kommunikáció...

JKG: ... És a Hárfakapu, amelyet Dél-Koreában, Gongjuban készítettél...

PA: Ez egyfajta saját módon elképzelt kapu. Erdélyben és Magyarországon sokféle hagyományos kapu van. Már gyermekként láttam őket, és sok faluban most is ott vannak. A kapufaragás népművészet, de az én munkám nem az. Három irányból lehet alátolni, bemenni a földbe, amelyet fejfelé ágyaztam be a földbe. Nem használtam acél bemenni a földbe, amelyet fejfelé ágyaztam be a földbe. Nem használtam acél bemenni a földbe, amelyet fejfelé ágyaztam be a földbe. Nem használtam acél bemenni a földbe, amelyet fejfelé ágyaztam be a földbe.

JKG: A szobor hangszerré vált, a környezet, a szél része a zenének és a műtárgynak. Újabb keletű a Magma Galériában (2013), Sepsiszentgyörgyön rendezett egyéni kiállításod. Ez kis visszatekintő volt, fotókkal és az újonnan bemutatott téglaszönyeget, égetett agyagból készült változatával.

PA: Igen, a Magmában a téglaszönyeget a földre terítettem, ellentétben a pécsi Falvarrattal, amely ugyanúgy a textilt érzékelteti keresztiszemes varrás motívummal, csak a pécsi dombormű, ez viszont járőfelületi elem, amely akár beépíthető a talajba.

JKG: Úgy érzem, a korábbi land art művek gyakran leválnak a történelmi-kulturális kontextusról. A korai land art konceptuálisan tiszta, a te fejlődésed viszont, úgy tűnik, a kulturális kontextus és a történelem érzékelésében rejlik. Hímezni a természetet: ez a kultúra és a természet ősi kapcsolatát tükrözi a székelyeknél.

PA: Ez így van! Mondjuk, bennem valahol több vér csörgedezik. Nem mondhatom magam tiszta magyarnak én sem. Lehet, hogy ezért próbálok összekapcsolni, összefűzni állapotokat, dolgokat. Egyfajta kulturális artikulációt összehozni.

JKG: Kulturális emlékek összevarrása...

PA: Ezek az installációim csak gesztusok és utalások. A munkák a valóságban meghalnak, eltűnnek, de tovább élnek a fotókon és az emlékezetemben. Elsősorban magamnak dolgozom.

JKG: A geryeszegi Teleki-kastély (2014) kertjében alkotott szobrod a táj és a talaj hajlatait követi: egy fa-labirintus és a fa végtelen variációi.

PA: Itt újra hídszerű lábakat és támasztékokat készítettem, amelyek a kidőlt fát felfüggesztik, s a talaj fölé emelik. Azután egy vakond betúrt a munka alá, és megváltoztatta. Akkor jöttem rá, hogy nem igazán számítok. Az a fontos, hogy a mű hogyan fejlődik az idő múlásával.

JKG: A művészeted a kapcsolatról szól! A kapcsolatról természet és kultúra között, különböző korszakok és generációk emberei között. Munkáid a történelmet érzékeltetik. A művészi aktus örök helyünk megtestesülése a természetben.

PA: Az egész, amit csinálok, a természet hullámhosszán rezonál: belélegezni, szagolni, izlelni, érezni a természetet. Tulajdonképpen a természetben ott van minden lehetőség, amire szükségem van. Bárhova megyek, a környezet megmondja, mit kell tennem. Minden hely, ahol dolgozom, ellát a szükséges anyagokkal. A természet megmutatja, mit kell tennem, és így annak a részévé válhatok. Az alkotói folyamatot eseménynek tekintem, ugyanakkor egyfajta grafitihez hasonló tevékenység az, ami a domborítással vagy homorítással létrehozott munkáimnál dominál, akár urbánus vagy természeti közegben. Egy átalakulási folyamatnak vagyok szemtanúja ez idő alatt. A festett grafitiket egy idő után lemossák ugye, vagy rájön egy újabb rajz, az én esetemben elmossa az eső, vagy lebontják a faltörő gépek, mert új épületet terveztek éppen oda.

JKG: A természet önmaga formatervezője, saját, ökológiából adódó gazdagsággal. Ha tiszteljük, a természettel együtt dolgozhatunk, és összhangban élhetünk. Köszönöm, Attila! Élmény volt veled beszélgetni!

John K. Grande:  
Az érzékelés kapui, 63-67 old.  
2016